

PASUV A ÚKOLY SPOJOVACÍHO VOJSKA

V článku plk. Ing. I. Hrabkovského „PASUV — cesta k nové kvalitě velení vojskům“, uveřejněném ve Vojenské mysli č. 5/1985, byly uvedeny některé základní otázky, které souvisejí s jeho významem, zaváděním a možnostmi využití ke zkvalitnění velení na taktickém stupni. Byly tam rovněž zformulovány tři základní podmínky, které musí štáb svazku a útvaru respektovat ve své činnosti.

Polní automatizovaný systém velení vojskům — PASUV — bude klást značné nároky i na činnost spojovacího vojska. V článku chci ukázat na místo spojovacího vojska v PASUV a podrobněji popsat jeho vliv na organizaci spojovací soustavy a činnost spojovacích funkcionářů.

Místo spojovacího vojska v PASUV

Dosavadní teoretické znalosti i praktické zkušenosti získané při zavádění, osvojování i bojovém použití PASUV potvrzují důležitost a význam spojovacího vojska v této oblasti. Je tomu tak objektivně z celé řady důvodů.

Spojovací vojsko je materiálním hospodářem převážné části techniky, kterou jsou jednotlivé prvky systému vybaveny. Bude mít proto vliv na technický stav a

provozní schopnost materiální základny celého systému.

Velitelsko-štábní vozidla i speciální vozidla PASUV jsou začleněna u jednotek (útvaru) spojovacího vojska. Připravenost osádek a vlastní techniky je proto závislá na úrovni bojové, politické, odborné a technické přípravy, konané v rámci těchto jednotek.

Spojovací vojsko organizuje a buduje spojovací soustavy příslušných velitelských stupňů a tak vytváří základní podmínky pro přenos všech druhů informací mezi místy velení i na těchto místech velení. Jejich kvalita, počet a včasnost zřízení má přímý vliv na činnost celého systému.

Spojovací funkcionáři se bezprostředně podílejí na přípravě systému k bojovému použití, na jeho provozu, a to po organizaci, provozní i technické stránce.

Spojovací soustava svazku (útvaru) v PASUV

Organizaci a provoz spojovací soustavy v PASUV bude ovlivňovat řada taktických činitelů, které musí spojovací funkcionáři velmi dobře znát a ve své činnosti respektovat.

Spojovací soustava musí zabezpečovat přenos všech druhů informací mezi místy velení a uvnitř těchto míst, v souladu s organizační strukturou PASUV a se zřetelem na společné využívání VŠV (SV) PASUV a ostatních prostředků velení.

Organizační a technická struktura spojovací soustavy zabezpečuje nepřetržitost a operativnost velení za pohybu, při krátkých zastávkách a na místě, výměnu informací uvnitř míst velení a mezi nimi na požadovanou vzdálenost.

Je určena k zabezpečení utajení obsahu informací předávaných spojovacími kanály před prostředky technického průzkumu nepřítelů při telefonním, dálkopisném provozu a při přenosu dat. Dále zabezpečuje přenos informací jak při automatizovaném, tak i neautomatizovaném velení vojskům. Přitom přechod od jednoho způsobu na druhý nesmí vyvolávat podstatné změny ve struktuře spojovací soustavy.

Organizační a technické uspořádání spojovacích uzlů míst velení a vybavení VŠV a SV spojovacími prostředky musí být řešeno se zřetelem na elektromagnetickou sluchitelnost rádiových a radiotechnických prostředků, rozmístěných na daném stupni velení.

Spojovací kanály, především kanály vyčleněné pro přenos dat, musí vyhovovat požadovaným provozním a technickým podmínkám (především z hlediska rychlosti a spolehlivosti přenosu).

Zásady organizace spojení v PASUV

K zabezpečení uvedených požadavků a úkolů kladených na spojení se organizuje a buduje na jednotlivých velitelských stupních spojovací soustava. Ta umožňuje utajený přenos informací:

- mezi jednotlivými místy velení (dálkové spojení),
- uvnitř těchto míst velení (vnitřní spojení),
- při velení na místě,
- za přesunu a krátkých zastávek.

Spojovací soustava současně umožňuje spolupráci prostředků ve VŠV a SV s neautomatizovanými prostředky nebo systémy velení.

Vnitřní struktura spojovací soustavy je tvořena prostředky spojení a přenosu dat ve VŠV a SV a prostředky spojovacích uzlů míst velení svazku a podřízených.

Dálkové spoje jsou zabezpečeny rádiovými, radioreléovými a linkovými spojovacími prostředky. Použití jednotlivých druhů spojení (spojovacích prostředků) bude záviset na konkrétní bojové situaci, stavu a počtu spojovacích sil a prostředků.

Jako hlavní druh spojení je i v PASUV rádiové spojení, protože vzhledem k jeho organizaci a vlastnostem splňuje všechny požadavky automatizovaného i neautomatizovaného systému velení vojskům v možných bojových situacích. Prostředky radioreléového a linkového spojení se budou využívat především v prostorech soustředění, ve výchozích prostorech, v obraně mimo dotyk s nepřítelem a bude-li nutné zabezpečit velení v době zákazu rádiového provozu.

Novým nedílným prvkem spojovací soustavy svazku je systém přenosu dat (SPD).

Technický základ **rádiového spojení** tvoří VKV, KV rádiové stanice VŠV, SV a samostatné VKV a KV rádiové stanice spojovacích uzlů míst velení svazku, ovládané přímo nebo přes spojovací uzly z VŠV, SV PASUV.

Nové prvky v organizaci rádiového spojení jsou:

- automatizovaný a utajený přenos operačně taktických informací a dat po VKV rádiových stanicích mezi útvarem a svazkem, v rámci MV svazku a mezi EVK VS svazku,

- současně využívání VKV rádiových směrů a sítí pro telefonní provoz a přenos dat,

- rozšíření uživatelů utajeného rádiového spojení na MV svazku, ale i vševojenského a dělostřeleckého útvaru,

- automatická rádiová retranslace na základě adresování informací.

Samostatná struktura organizace rádiového spojení se v podstatě nemění.

Technickým základem **radioreléového a linkového spojení** jsou vícekanálové radioreléové stanice, uzlové provozovny, polní telefonní přepojovače a polní kabely.

Novým jevem v organizaci těchto druhů spojení je zabezpečení následujících požadavků:

- budování samostatného vnitřního linkového rozvodu pro přenos dat, aby byla zabezpečena funkce SPD — automatizovaná adresní volba a retranslace informací k účastníkům,

- zkvalitnění radioreléového spojení na stupni svazek — útvár zvýšením kapacity spoje,

- vyčlenění kanálů pro přenos dat na radioreléových spojích od všech účastníků SPD a jejich zapojení do VŠV a SV PASUV,

- současně využívání dálkových linkových spojů pro přenos dat a telefonní provoz.

Systém přenosu dat je nedílnou součástí provozního využití spojovací soustavy svazku v PASUV. Stává se hlavním druhem přenosu zpráv, dat a radiolokační informace v systému velení na taktickém stupni, zabezpečujícím automatizaci procesu velení a řešení operačně taktických úkolů. Přenos informací v SPD se zabezpečuje po linii přímé podřízenosti funkciónářů.

Systém přenosu dat zabezpečuje:

- optimální cestu doručení informací, zpráv v souladu s algoritmem řešení OTÚ,
- optimální využití spojovacích kanálů bez zpoždění doručení informace,
- možnost vytváření oklikových cest pro předání důležitých informací,
- jednotné adresování účastníků při komplexním využívání spojovací soustavy svazku,
- zvýšení odolnosti spojení proti účinkům prostředků REB nepřítel,
- využívání jednotného času,
- plnou technickou návaznost a adresní rozšíření účastníků na taktickém stupni,

— přenos radiolokační informace (RLI) po linii podřízenosti míst velení, oddělení od přenosu operačně taktické informace (OTI).

Je pravděpodobné, že některé závěry mohou mít podle míry našeho poznání hypotetický charakter, a bude je proto třeba dále ověřovat, upravovat a upřesňovat tak, jak ukáže a bude vyžadovat samotná praxe.

V každém případě však spojovací soustava svazku musí zabezpečit při využití současných spojovacích prostředků a prostředků VŠV a SV PASUV přenos OTI, RLI, přenos dat, utajených i neutajených telefonních hovorů a dálkopisných zpráv.

Rízení spojení v PASUV

Bojové použití PASUV se organizuje a zabezpečuje na základě nařízení nadřízeného štábu, pokynů velitele svazku a platných směrnic pro použití PASUV. Zahrnuje:

- plánování použití PASUV,
- přípravu bojových osádek a technických prostředků VŠV a SV,
- včasnou přípravu technického, programového, informačního, lingvistického zabezpečení a přípravu bojových dokumentů,
- stanovení režimů práce prostředků automatizace a jejich rozvinutí na místech velení,
- organizaci systému spojení a přenosu dat,

— nastavení jednotlivých prvků a celého PASUV,

— organizaci činnosti bojových osádek VŠV a SV.

Hlavním organizátorem bojového použití prostředků automatizace je náčelník štábu svazku, odpovídající za jeho včasné zavedení, zvládnutí, využívání, bojeschopnost, spolehlivý provoz a rovněž za ochranu informací procházejících tímto systémem. Přímyými vykonavateli opatření k použití prostředků automatizace jsou štáby svazku a útvarů.

Důležité místo při osvojení, využívání, bojové pohotovosti a spolehlivosti práce celého souboru má **spojovací náčelník svazku** a jemu podřízení funkcionáři. Jsou to:

- na stupni divize: příslušníci spojovací skupiny, spojovací náčelník RVD, velitelé spojovacích jednotek (útvary),
- na stupni pluků: spojovací náčelníci a velitelé spojovacích jednotek,
- osádky velitelsko-štábních a speciálních vozidel: velitel (náčelník) vozidla, starší radista a radista-mechanik.

Spojovací skupina odpovídá za včasnou organizaci spojovací soustavy svazku, její provozní a technické zabezpečení, spolehlivý a nepřetržitý provoz v průběhu boje. Z příslušníků skupiny upozorňují na povinnosti staršího důstojníka (ČVO 658), který navrhuje strukturu sítě přenosu dat, rozpracovává otázky jejího provozního a technického zabezpečení, včetně způsobu využívání SPD a režimů práce v ní.

Spojovací náčelník RVD divize organizuje podle pokynů spojovacího náčelníka divize spojení v rámci RVD a odpovídá za jeho nepřetržitost v průběhu boje. V rámci PASUV odpovídá za včasnou přípravu a nepřetržitost spojení VRVD a jeho štábu pomocí zařízení VŠV a SV, jimiž jsou funkcionáři RVD divize a podřízených vybavení.

Velitelé spojovacích jednotek (útvary) divize odpovídají za trvalou bojeschopnost spojovacích sil a prostředků VŠV a SV, jimiž jsou jednotlivé jednotky v rámci PASUV vybaveny. Řídí všestrannou přípravu osádek VŠV a SV, osobně se zúčastňují všech akcí, spojení s použitím prostředků PASUV. Dále kontrolují dodržování otázek bezpečnosti spojení a použití prostředků PASUV.

Je třeba poznamenat, že zabezpečením plnění všech těchto úkolů u spojovacího praporu bude pověřen především zástupce velitele praporu pro speciální spojení.

Spojovací náčelníci útvarů odpovídají za včasnou organizaci spojovací soustavy

útvary, její provozní a technické zabezpečení a nepřetržitý provoz v průběhu boje. Plní stejné (rozsahem menší) úkoly na stupni útvaru jako spojovací skupina na stupni divize.

Osádka VŠV (SV) je součástí bojové směny velitelsko-štábního (speciálního) vozidla. Musí dokonale znát a udržovat v trvalé bojové pohotovosti materiální část prostředků automatizace a spojení a mít trvalé návyky k jejich údržbě. Povinnosti jednotlivých členů osádky jsou uvedeny v pokynech k využívání technických prostředků VŠV (SV) pro každý typ vozidla.

Mimořádnou pozornost je nutné věnovat přípravě velitele (náčelníka) vozidla — vojáka z povolání. Protože při poměrně častém střídání příslušníků štábu ve funkcích by měl být schopen účinně pomáhat novým funkcionářům zvládnout příslušnou techniku a správně ji využívat v procesu velení. Zároveň musí být schopen pravidelně připravovat po odborné stránce obměňující se další členy osádky — vojáky základní služby.

Dokumentace zpracovávaná spojovacími funkcionáři

Otázky bojového použití PASUV se projevují v plánovacích dokumentech, které zpracovává štáb divize, a to v:

- organizaci automatizovaného velení — v plánu organizace velení,
- organizaci a zabezpečení přenosu dat — v plánu spojení,
- technickém zabezpečení — v dokumentech rozpracovávaných náčelníky příslušných složek štábu divize.

Na základě porovnání dosavadních dokumentů s potřebami PASUV bude nutné, aby spojovací skupina divize zpracovávala další dokumenty (možné varianty):

- a) jako součást plánu spojení divize:
 - schéma organizace sítě přenosu dat;
- b) jako pracovní dokumenty:
 - tabulku požadavků na spojovací kanály pro síť přenosu dat,

— tabulku rozdělení kanálů ZPD ve VŠV a programů adresování,

— tabulku adres a volacích znaků účastníků sítě přenosu dat,

— tabulku stanovení a rozdělení hesel pro VŠV a SV,

— schéma organizace řízení spojení v PASUV;

c) příspěvek do Plánu bojového použití PASUV,

d) rozšíření obsahu nařízení pro spojení a bojového nařízení pro velitele spojovacího praporu o článek a přílohy k přenosu dat.

Zavádění polních automatizovaných systémů velení bude vyžadovat přehodnocení dosavadní přípravy posluchačů na vojenských vysokých školách, metodiku práce štábů, školení řady funkcionářů některých velitelských stupňů a zavedení pevného systému osobní přípravy a štábních nácviků.

Protože spojovací funkcionáři budou při plnění svých funkčních povinností v úzkém kontaktu s dalšími funkcionáři štábu a často jim mohou pomoci při přípravě, bojovém použití zařízení PASUV i při plnění jejich funkčních povinností s využitím prostředků automatizace a techniky přenosu dat, bude dobré seznámit se s náplní práce spojovacích funkcionářů a jejich místem v PASUV.

Přitom někteří funkcionáři štábů si musí od samého počátku uvědomit, že se **zásadně změní postavení spojovacích funkcionářů v porovnání se současným stavem**, a to hlavně na úrovni spojovacího náčelníka a příslušníků spojovací skupiny divize a spojovacích náčelníků pluků. Těžiště jejich činnosti se bude přenášet do organizační a provozní technické oblasti. Z těchto důvodů by měli být zproštěni dosavadních tzv. výkonných funkcí telefonistů, radistů, spojek a zprostředkovatelů při doručování rozkazů a nařízení pro podřízení. Tyto úkoly budou plnit samotní funkcionáři spolu s osádkami VŠV (SV) s využitím příslušných prostředků automatizace a spojení.